

нахождение нового в решении возникшей проблемы. Принцип информированного согласия связан с принципом автономии врача и пациента. В этике автономию определяют как самоуправление и способность к самоуправлению. Только автономная, информированная личность может делать свободный выбор. Там, где есть выбор, есть и ответственность, и уверенность в возможности преодоления отрицательной эмоции – страдания – переживания, порожденного физическими, психическими, духовными трудностями в реализации возникших проблем.

УДК 101.9

Творчая біяграфія М.Крукоўскага ў кантэксце праблем эстэтыкі

Анцыповіч М. В.

Беларускі нацыянальны тэхнічны ўніверсітэт

Мікалай Ігнатавіч Крукоўскі (1923–2013) – доктар філасофскіх навук, прафесар, удзельнік Вялікай Айчыннай вайны, выпускнік – філолаг з чырвоным дыпламам БДУ (1950 г.); прафесар філасофіі ў БДУ і БДУМіК. Першы перыяд творчасці (1956 г.) – абарона кандыдацкай дысертацыі па лінгвістыцы і выхад у свет манаграфіі “Рускі лексічны ўплыў на сучасную беларускую літаратурную мову”, што было бліжэй да панаваўшых у той час ідэалагічных стандартаў. Станаўленне філасофскіх поглядаў М. Крукоўскага адбывалася пад час ідэалагічна – савецкага “пацяплення” 60-х гадоў XX ст., а спалучэнне адноснага доступу да свабоднага і разнароднага чытання з веданнем ім нямецкай мовы спрыяла знаёмству з нямецкім ідэалізмам і асабліва з філасофіяй Гегеля, што паступова ператварала яго ў шасцідзсятніка ў эстэтычнай сферы.

У гэты час выходзіць у свет яго манаграфія “Логіка прыгажосці” (1965г.), назва якой зніталала спалучэнне логікі (апарат гнасялогіі) і прыгажосці (эстэтыка). Яна закранула стан эстэтыкі ў сучаснай культуры і з’явілася штуршком да ўзмацнення гісторыка – філасофскай рэфлексіі ў эстэтычнай сферы.

У 1974 г. выходзіць манаграфія М. Крукоўскага “Асноўныя эстэтычныя катэгорыі”, ў якой праводзіцца думка, што эстэтычны стан чалавека адпавядае катэгорыям узнёслага, прыгожага, камічнага і агіднага і з’яўляецца вытворным ад стану дыялектычнай супярэчлівасці біялагічнага і сацыяльнага ў чалавеку. “Кібернетыка і законы прыгажосці” (1977 г.), аналізуе эстэтычныя адносіны цэлага і часткі, агульнага і асобнага, якія адпавядаюць адносінам сістэмы і падсістэмы, множнасці і падмножнасці ў кібернетыцы. У сваёй працы “Номо Pulcher. Чалавек прыўкрасны: Нарыс тэарэтычнай эстэтыкі чалавека” (1983 г.) М. Крукоўскі разглядаў чалавека

як прадмет эстэтычнага ўспрыняцця і адзнакі; даследуюцца спецыфічнасць духоўнай і фізічнай прыгажосці чалавека.

Калі ўсе вышэй узгаданыя працы былі напісаны на рускай мове, то пачынаючы з 90-х г.г. XX ст. манаграфіі “Філасофія культуры. Уводзіны ў тэарэтычную культуралогію” (2000 г.), “Бляск і трагедыя ідэалу” (2004 г.) выдадзены па-беларуску. У іх сцвярджаецца, што эстэтыка найбольш інтэгральна характарызуе індывідуальныя рысы самасвядомасці народа.

Творчая спадчына М.Крукоўскага захоўвае сваю значнасць у сучасных умовах, застаецца іскравым феноменам беларускага нацыянальнага адраджэння ў галіне мастацкай культуры і філасофіі.

УДК 177

Религия и мораль как факторы творческой эволюции в философии А. Бергсона

Жоголь Н.Н.

Белорусский национальный технический университет

В современных условиях, когда все больше внимания привлекают идеи теории глобального эволюционизма, в новом контексте может быть плодотворно переосмыслена интересная и необычная попытка А.Бергсона рассмотреть творческую эволюцию жизни в ее глубинных истоках, апеллируя к взаимосвязи религии и морали. Схема развертывания жизненных сил человека изначально дана ему с помощью морали. В рамках закрытого общества, члены которого ассоциированы в различные противоборствующие группы, эту роль выполняет моральная обязанность, являющая нам в форме чувства должного на уровне социального инстинкта саму сущность нашей жизни. Подобно силе тяготения в теле, моральная обязанность есть сила постоянного направления в душе, с помощью которой воля каждого индивида склоняется в русло связи в группе. Обеспечивая единство общества за счет следования естественной склонности, статическая мораль нуждается в статической религии. Предотвращая растлевающее влияние интеллекта, она восполняет, возможный благодаря рефлексии, дефицит привязанности к жизни за счет того, что в первую очередь реализует свою заинтересованность в сохранении социального, усиливая требования общества, а во-вторых, она поддерживает индивида, ограждая его от угнетающего состояния, вызываемого представлением интеллекта о неизбежности смерти. Иначе рефлексия, позволяя закрытому обществу прогрессивно развиваться, приведет к противопоставлению индивидуальной инициативы социальной дисциплине. В отличие от моральной обязанности, которая вытекает из требования сохранения «жизни сообща» и опирается на установления